

Touko Aallon puhe Paasikivi-seurassa 17.5. otsikolla:

Energia- ja ilmastopoliitikka määrittävät tulevaisuuden

Arvoisat kuulijat,

Turvallisuusympäristömme on murroksessa.

Tällaisena aikana juuri tällaiset arvokkaat foorumit ovat erityisen tärkeitä paikkoja käydä keskustelua Suomen paikasta maailmassa.

Elintärkeää se keskustelu on meille, jotka toimimme eduskunnassa ja, jos kansa suo, saatamme päätyä kantamaan vastuuta Suomen ohjaamisesta maailmanpolitiikan karikoiden läpi.

Siksi haluan kiittää järjestävää seuraa kutsusta ja totean, että odotan innolla puheenvuoroni jälkeistä tilaisuutta keskustella kanssanne näistä teemoista.

Suomen tulevaisuuden ja turvallisuuden suurimmat haasteet kiteytyvät kahteen sanaan.

Ne ovat ilmastokriisi ja Venäjän kehitys.

Se, kuinka käsittelemme näitä kahta haastetta kytkeytyvät kiinteästi toisiinsa ja Suomen Eurooppa- ja ulkopoliittiseen linjaan.

Samalla näihin kahteen asiaan liittyy raudanlujia lainalaisuuksia.

Hiilidioksidipäästöt lämmittävät ilmastoa, halusimme tai emme, ja uhkaavat elinoloja ympäri maailman.

Ellei toimiin ryhdytä, sen vaikutukset tulemme näkemään taloudessamme ja yhä useammin toistuvina pakolaiskriiseinä.

Venäjän suhteen lainalaisuudet ovat myös tuttuja.

Venäjä on viime vuosina voimapolitiikallaan hastanut kansainväliset pelisäännöt.

Voimapolitiikkaan perustuva kansainvälinen järjestys ja kansainvälisten pelisääntöjen heikentyminen lisäävät myös meidän kokemaamme epävarmuutta Venäjän maantieteellisenä naapurina.

On selvää, että yksin emme voi näitä haasteita Venäjän naapurina kohdata.

Sekä ilmastokriisin että Venäjän suhteen tosiasia on se, että vastuullinen Suomen tulevaisuuden rakentaminen edellyttää rajat ylittävää yhteistyötä.

Meiltä se edellyttää tiiviitä suhteita eurooppalaiseen arvoyhteisöön, syventyvän EU:n integraation kautta.

Meillä ei ole paluuta entisaikoihin, jolloin pyrimme hoitamaan asiat pääosin kahdenvälisillä suhteilla.

Sillä eivät ratkea ilmastokysymykset eivätkä sillä ratkea perinteisemmän turvallisuuskäsityksen kysymykset.

Meillä ei ole varaa hyssyttelyyn ja maantieteellisen naapurustomme ongelmien kieltämiseen.

Toisaalta ketään ei palvele myöskään jatkuvan varoitustilan ylläpitämien, johon ei liity perusteellista analyysiä.

Myös tällaista jatkuvaa varoittelua Suomessa esiintyy.

Ulkopoliittinen analyysimme ja keskustelumme kaipaa rohkeutta ja kirkasta tilannekuvaa, vahvaa seisomista arvojemme takana, vapauden, demokratian ja tulevien sukupolvien puolustamista.

Tarkastelen näitä teemoja kolmen näkökulman kautta.

Ensiksi käsittelen sitä, miksi tänä aikana korostuu Suomen tarve toimia tiiviisti läntisissä yhteistyörakenteissa, erityisesti EU:ssa, ja millaisia tavoitteita Suomen tulee niissä rakenteissa ajaa.

Toiseksi käsittelen Suomen asemaa suhteessa Venäjään ja kuinka sekä Suomen että EU:n turvallisuus ja kyky torjua ilmastonmuutosta ovat kytköksissä niiden toimintaan suhteessa itänaapuriimme.

Kolmanneksi hahmotan sitä, millaisin askelein

meidän tulisi tulevina vuosina edetä etenkin kun Suomen EU-puheenjohtajakausi on jo aivan nurkan takana.

Hyvät kuulijat,

Liberaali demokratia, jollaisessa me suomalaisetkin elämme, on joutunut puolustuskannalle.

Autoritääriset johtajat ovat saaneet valtaa ympäri maailman, myös Euroopassa.

Olemme joutuneet havaitsemaan, että vapauden voittokulku ei olekaan itsestänselvyys.

Kiina on siirtynyt takaisin kohti henkilökulttien maailmaa ja nousevan taloutensa ja sotilaallisen voimansa turvin se pyrkii yhä enemmän sanelemaan sitä, mitä sen rajojen ulkopuolella tulisi tehdä ja ajatella.

Vaikutusvaltaa Kiina on erityisesti kartuttanut suurilla markkinoillaan ja mittavilla investoinneilla niin kehittyviin kuin kehittyneisiin maihin.

Naapurimme Venäjä ei ole kehittymässä kohti demokratiaa saatika sitten kohti rakentavaa ja rauhanomaista kansainvälisen yhteisön jäsenyyttä.

Yhdysvalloissa on vallassa arvaamaton hallinto, jolle vapaa, riippumaton media ovat pilkan kohde ja joka suhtautuu välinpitämättömyydellä vanhoihin liittolaisiinsa ja kansainvälisiin sopimuksiin.

Siitä esimerkkeinä on vetäytyminen niin Pariisin ilmastopimuksesta kuin Iranin ydinasesopimuksesta.

Viimeisimpänä vaikutukset tietysti näemme levottomuuksina Palestiinassa, kun Yhdysvallat päätti siirtää suurlähetystönsä Jerusalemiin vastoin kansainvälistä yhteisymmärrystä.

Yhdysvallat hajottaa, ei hallitse.

Myös Euroopan unionista löytyy autoritäärisyyden äänitorvia, jotka avoimesti haastavat moniarvoisen liberaalin demokratian ihanteet.

Päinvastaisiakin esimerkkejä on maailmalla on.

Malesiassa valta vaihtui 60 vuoden jälkeen ja Irak onnistui järjestämään vapaat vaalit veristen vuosiansa jälkeen.

Meidänkään ei pidä luopua kamppailusta demokratian ja yhteisten eurooppalaisten arvojen puolesta.

Suomelle keskeinen areena tälle työlle on Euroopan unioni.

Pienenä maana vahvimman oikeuden jyllääminen maailmalla on meille uhka.

Me tarvitsemme Eurooppaa jo omankin turvallisuutemme tähden - puhumattakaan siitä, kuinka tarvitsemme Eurooppaa maailmanlaajuisten ongelmien ratkaisemiseksi.

Siksi onkin pettymys, että kirkasta visiota Suomen tavoitteista EU:n suhteen ei juuri kukaan uskalla artikuloida.

Keskustelu typistyy vääntämiseen siitä, kuka nettomaksaa ja miten paljon ja kuinka monta euroa maataloustukea Suomeen saadaan.

Tämän sijaan meidän tulisi puhua siitä, kuinka Suomi voisi osaltaan viedä EU:ta eteenpäin.

Kohti tiiviimpää yhteistyötä niin ihmisoikeuksien, demokratian edistämisen, turvallisuuden kuin ilmastonmuutoksen torjunnan saralla.

Tämä eurooppalainen projekti on kokenut myös vastatuulta erityisesti Brexitin muodossa.

On tärkeää, että Brexitistä huolimatta Iso-Britannia pysyy EU:n sisämarkkina-alueella ja on osa tulliunionia.

Jos tähän ei päästä, on nähtävissä uusia, syviä jakolinjoja.

Erityisen vahvasti tämä koskee Pohjois-Irlantia, jossa EU on olemassaolollaan ollut osa rauhanprojektia.

Brexit on joka tapauksessa vastoinkäyminen, mutta sen ei pidä antaa lannistaa ja pysäyttää EU:n kehitystä.

Euroopan unionin jäsenyys on vahva tavoitetila monelle Länsi-Balkanin maalle.

Uskon, että Brexitin jälkeen tulemmekin näkemään myös uutta EU:n laajenemista Länsi-Balkanille - esimerkiksi sellaisiin maihin kuin Serbia, Kosovo, Montenegro ja Makedonia.

Ne ihanteet, joiden varaan eurooppalainen yhteistyö on rakentunut - demokratia, avoimuus, vahva kansalaisyhteiskunta - ovat edelleen tavoiteltuja ihanteita monille ihmisille Länsi-Balkanilla.

Meidän kannattaakin nähdä Brexit myös tilaisuutena arvioida sitä, missä EU toimii ja missä ei - ja missä EU:ta tarvitaan lisää ja missä kenties vähemmän.

Hyvät kuulijat,

Enemmän EU:ta tarvitaan mielestäni turvallisuuden saralla.

Toisen maailmansodan jälkeinen turvallisuusjärjestely Euroopassa on perustunut Yhdysvaltain vahvaan sitoutumiseen Euroopan demokratioiden turvallisuuden takaajana.

Erityisesti tämä koskee Nato-maita, mutta Yhdysvaltain vakauttava vaikutus on epäilemättä suonut suojaa myös Suomelle.

On riskinä, että Yhdysvaltain nykyhallinnolla ei ole suurta kiinnostusta toimia Euroopan sotilaallisen turvallisuuden takaajana.

Jo ennen Trumpia Yhdysvaltain painopiste alkoi siirtyä kohti Aasiaa - pois niin sanotulta vanhalta mantereelta.

Eurooppalaisten on korkea aika ottaa turvallisuus vahvemmin omiin käsiinsä.

Me tarvitsemme Ranskan presidentti Macronin peräänkuuluttamaa strategista autonomiaa, jonka turvin voimme tarvittaessa toimia myös Euroopan omin voimin.

Se tulee vaatimaan lisää EU:n yhdentymistä, lisää integraatiota.

Jarrumiehen sijaan Suomen tulee olla viemässä tätä kehitystä eteenpäin.

Tarvitsemme taloudellista integraatiota ja yhteistä turvapaikkapolitiikkaa, jotta EU ei hajoa sisäisiin ristiriitoihinsa.

Tarvitsemme eurooppalaista turvallisuusyhteistyötä, jotta pystymme torjumaan sotilaallisen painostuksen.

Keskeisenä kivijalkana eurooppalaisessa turvallisuusyhteistyötä näen energiaturvallisuuden ja huoltovarmuuden kehittämisen Euroopassa.

Energiaturvallisuudessa ja huoltovarmuudessa yhtyvät kestävä kehityksen edistäminen ja vaihtoehtoisten, kotimaisten energiamuotojen kehittäminen.

Tarvitsemme yhteistä energia- ja ilmastopolitiikkaa, jotta ympäristön tila ei heikkene ja jotta ihmisten ei tarvitsisi lähteä sankoin joukoin pakoon kotimaistaan kohti Eurooppaa ympäristökatastrofien tieltä.

Meidän on siis rakennettava solidaarista, ihmisoikeudet kaikille turvaavaa EU:ta, joka toteuttaa kunnianhimoista ympäristö- ja ilmastopolitiikkaa ja sitoutuu jäsenmaidensa turvallisuuden takaamiseen.

Näiden asioiden tulee olla Suomen agendan keskiössä, kun puheenjohtajakautemme ensi vuonna koittaa.

Hyvät kuulijat,

Vuosi vuodelta selvemmin naapurimaamme Venäjä toitottaa nationalistista uhoa ja pyrkii saamaan tunnustuksen intresseilleen ja suurvalta-asemalleen.

E erityisen vahvasti Venäjän toiminta vaikuttaa meihin tässä naapurissa.

Venäjä keskeisenä ongelmana on se, että sen taloudellinen modernisaatio on edennyt liian hitaasti, se ei pysy kansainvälisessä kehityksessä mukana. sen talous on liian yksipuolinen,

ja liian riippuvainen energian viennistä.

Vauras, kestävä kehitys venäjä olisi meille paras naapuri.

Oli virhe aikanaan lopettaa lähialueyhteistyö, jota käytimme mm. ympäristö- ja sosiaalisektorin investointeihin

Se olisi myös tänään tärkeä työkalu Venäjä-yhteistyössä.

Venäjän haasteena on paitsi talous, myös sen ”ylhäältä johdettu demokratia”.

Emme tiedä, miten putinin valtakauden jälkeen uusi johtaja valitaan maassa, jossa puoluelaitos on lamassa.

Tällaiset murroskohdat ovat Venäjän kehityksessä uusia ja arvaamattomia.

On tärkeää, että seuraamme Venäjää tarkasti, ja pidämme läheisiä suhteita paitsi sen vallanpitäjiin, myös erilaisiin mielipidevaikuttajiin ja kansalaisyhteiskuntaan.

Näin osaamme parhaiten ennakoida tulossa olevat muutokset.

Suotuisampaa kehitystä odotellessa meidän on arvioitava nykytilannetta kirukkaasti.

Viime vuosina olemme saaneet nähdä Venäjältä niin hybridisodankäyntiä, kyberhyökkäyksiä, salamurhia kuin perinteistäkin sotilaallista voimankäyttöä.

Näiltä Suomessa harva ummistaa silmiään.

Yksi keskeinen Venäjän vallankäytön muoto meiltä jää kuitenkin usein huomioimatta.

Venäjä on energiajätti, jolle energiapolitiikalla on kolme ulottuvuutta, jotka meidän on syytä hahmottaa.

Ensinnäkin energia on Venäjälle nyt ja tulevaisuudessa tärkeä taloudellinen kysymys, koska se on vientituotteena vakaa ja merkittävä tulonlähde.

Toiseksi energia on Venäjälle tärkeä sisäpoliittinen kysymys.

Kansalaisten mahdollisuus ostaa halpaa energiaa pitää yllä elintasoja ja mahdollisuutta kuluttaa muita hyödykkeitä.

Tässä salissa käytävän keskustelun kannalta

kolmas, geopoliittinen, ulottuvuus on kuitenkin tärkein.

Venäjälle energia on väline tehdä geopolitiikkaa, keino lisätä vaikutusvaltaa naapurimaissaan.

Vaikka energian käytöstä naapurimaiden painostukseen löytyy Euroopasta useampia, me Suomessa emme ole halunneet tarkastella energiaa osana Venäjän ulkopoliitiikkaa.

Venäjä on pyrkinyt energiapolitiikallaan aiheuttamaan hajaannusta Euroopassa ja vahvistamaan muiden maiden riippuvuutta itsestään.

Silti suomalainen keskustelu Venäjän suurista energiahankkeista on suppeaa.

Erityisen räikeästi tämä näkyy Fennovoiman ydinvoimalaprojektissa, jossa venäläiset eivät ole vain tekniikan toimittajia, vaan myös omistajia ja rahoittajia.

Tässä ei ole kyse mistään venäläisistä yksityisistä yrityksistä, vaan tiiviisti hallituksen ohjauksessa olevasta ja armeijaan läheisesti kytköksissä olevasta toimijasta.

On ilmeistä, että Venäjälle on tärkeää saada rakennettua Suomeen ydinvoimala, jossa Venäjän valtiolla on merkittävä rooli.

Siitä kertoo jo se, millaisilla kuperkeikoilla ja pöytälaatikkoyhtiöillä puljaamisella asia lopulta saatiin ratkaistua.

Selkeä syy tälle taiteilemiselle on Rosatomin toive saada referenssejä länsimaista, joissa on tiukat turvallisuusvaatimukset.

Koska energia kuitenkin on Venäjälle keskeisesti myös geopolitiikkaa, herää kysymys, mitä muita tavoitteita tämän hankalan hankkeen takana on.

Venäjä on jo aiemmin pyrkinyt vaikuttamaan joihinkin naapurimaihinsa vaikuttamalla niiden energian hintaan ja saatavuuteen.

Tällaiseen pohdintaan ei Suomessa löydy valmiuksia.

Ehkä se johtuu siitä, että haluamme ajatella, että jos emme itse politisoi energiakysymyksiä, ei Venäjäkään sitä tee.

Se on kuitenkin naiivia.

Venäjälle energia on poliittista,
riippumatta siitä, haluammeko sitä tai emme.

Me Euroopassa haluamme nähdä myös energiantuotannon
normaalina yritystoimintana, joka toimii markkinatalouden
ja yritystoiminnan lainalaisuuksien alla.

Kun me asioimme Venäjän
kanssa energia-asioissa, ovat ostajina Euroopassa
pitkälti yksityiset yritykset ja myyjänä Venäjällä valtio.

Tämä hämärtää kykyämme hahmottaa sitä,
millaista roolia energia voi itäisen naapurimme
ulkopolitiikassa näytellä.

Ideaalimaailmassa kehitys veisi siihen suuntaan,
että myös Venäjällä energia siirtyisi yksityisten yritysten
toimialalle.

Sellaista kehitystä ei kuitenkaan ole näkyvissä.

Siksi meidän täytyy ymmärtää energian rooli
suhteissamme Venäjään.

Hyvät kuulijat,

Suomen kannalta on tietysti totta, että
Venäjä ei ole käyttänyt energia-asetta meitä vastaan,
kuten se on joillekin muille maille tehnyt.

Gazprom on toimittanut kaasua ongelmitta,
öljy ja sähkö ovat virranneet rajan yli keskeytyksettä.

Myös Fortum on pystynyt toimimaan Venäjällä
ajoittaisista hankaluuksista huolimatta.

Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että näin jatkuisi ikuisesti.

Se, että me Suomessa emme halua nähdä
energiakysymyksiä ulkopoliitiikan linssin läpi,
ei tarkoita etteikö sitä Venäjällä katsottaisi juuri
sillä tavalla.

Energiariippuvuus Venäjästä on kuin Damokleen miekka,
joka roikkuu Suomen ja Euroopan yllä.

Silmien ummistaminen siltä on vaarallista
eikä edesauta oikean tilannekuvan rakentamista ja
Suomen kannalta järkevien päätösten tekemistä.

Suomen onni on meidän hajautettu energijärjestelmämme.

Emme ole riippuvaisia esimerkiksi kaasusta samalla tavalla kuin monet muut Euroopan maat.

Kotimme eivät kylmene, jos kaasuhana menee kiinni.

Silti EU:n näkökulmasta olemme liian riippuvaisia venäläisestä energiasta.

Tästä analyysistä olen samaa mieltä.

Samaa mieltä olen myös EU:n pyrkimyksestä vähentää Euroopan energiariippuvuutta Venäjästä.

Suomella ja EU:lla on tässä yhteinen intressi ja ihmettelen, miksi emme ota siitä enempää irti.

Tällä hetkellä EU tuntuu pyrkivän energiariippumattomuuteen Venäjästä aktiivisemmin kuin me.

Vaikka juuri meidän turvallisuudellemme se riippumattomuus olisi erityisen tärkeää.

Energiakahleiden katkaiseminen Venäjään on tärkeää, paitsi turvallisuuden ja riippumattomuuden näkökulmasta, myös ilmastonmuutoksen torjunnan takia.

Venäjältä tuskin voimme odottaa pontevia toimia ilmastonmuutoksen torjumiseksi.

Panostamalla omavaraisuuteen ja uusiutuvaan energiaan voimme irrottautua energiariippuvuudesta EU:n ulkopuolelle ja vähentää hiilipäästöjämme.

Samalla voimme kääntää niitä miljardeja euroja, joita fossiilienergian tuontiin EU:ssa käytämme, kohti työn ja mahdollisuuksien luomista kotikulmilla.

Siinä meillä ei ole mitään hävittävää - ainoastaan voitettavaa.

Niin Suomen kuin koko Euroopan kannalta.

Hyvät kuulijat,

Kuten todettua, tulevina vuosina Suomen tulee ottaa entistä vahvempi rooli EU:n viemisessä eteenpäin aloilla, joilla se on turvallisuutemme ytimessä.

Tämä ei tarkoita sitä, että EU:n integraatiota

pitäisi viedä eteenpäin jok'ikisellä kuviteltavissa olevalla politiikan alalla.

EU:ta tarvitsemme moneen, mutta emme kaikkeen.

Ulko- ja turvallisuus politiikassa sekä ilmasto- ja energiapolitiikassa Suomen ja EU:n intressit ovat yhtenevät.

Ilmastopolitiikassa EU:ta tarvitaan ehkä enemmän kuin koskaan ennen, sillä sekä Yhdysvaltoja että Venäjää johtavat ilmastoskeptikot, jotka eivät välitä maapallon säilymisestä elinkelpoisena tuleville sukupolville.

Heille perintö, jonka jätämme lapsillemme, on toisarvoinen kysymys.

Suomen on nähtävä energiapolitiikka osana ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Etenkin nyt, kun puheenjohtajakautemme hämöttää.

Euroopan unionihan alkoi teräksestä ja kivihilestä.

Tässä ajassa sen on käännettävä katseensa taas energiaan.

Sellaiseen, joka on puhdasta, huoltovarmaa, hajautettua ja kokonaisturvallisuutta vahvistavaa.

Meidän suomalaisten on oltava eturintamassa tekemässä EU:sta ilmasto- ja energiapolitiikan edelläkävijää, joka korvaa riippuvuutensa fossiilisista polttoaineista hajautetulla, uusiutuvalla energialla.

Suomen on ajettava energiaunionia voimakkaammin eteenpäin.

Tarvitsemme eurooppalaista energiaomavaraisuutta, eurooppalaiset sähkömarkkinat ja sähkönsiirtojärjestelmät.

Tämä parantaa turvallisuuttamme ja elinolojamme pitkällä tähtäimellä.

Se hillitsee ilmastonmuutosta ja luo työtä Eurooppaan.

Toisekseen se katkoo liian tiukkaa riippuvuussuhdettamme niihin maihin, jotka tuovat miljardien arvosta fossiilista energiaa Eurooppaan.

Euroopan ei tule olla energiakahleissa Venäjään, ei Yhdysvaltoihin eikä muihinkaan maailman maihin.

Se on edellytys sille, että EU voi lunastaa paikkansa maailmassa itsenäisenä ja autonomisena toimijana, joka vie maailmaa turvallisempaan, vapaampaan ja kestävämpään suuntaan.

Kiitos!